

Karjeras attīstības atbalsta sistēmas

Sadarbības padomes sēdes protokols

2016. gada 14. decembrī

Valsts izglītības attīstības aģentūra Vaļņu iela 1, Rīga

Sēdes sākums: 14:00

Sēdi vada:

Aleksandra Joma – Valsts izglītības attīstības aģentūras Informācijas un karjeras atbalsta departamenta (turpmāk – VIAA IKAD) Profesionālo meistarības konkursu nodaļas vadītāja

Sēdē piedalās:

Oficiāli nominētie KAAS SP dalībnieki:

Baiba Bašķere – Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk - IZM) Izglītības departamenta direktores vietniece

Inese Šteina - Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk - NVA), direktora vietniece

Inita Juhņēviča - Izglītības kvalitātes valsts dienests (turpmāk - IKVD) vadītāja

Vivita Ponciusa – Sociālās integrācijas valsts aģentūras (turpmāk – SIVA) koledžas direktore

Elita Barisa – Latvijas Nacionālā kultūras centra (turpmāk – LNKC) Kultūras un radošās industrijas izglītības nodaļas izglītības sistēmas eksperte

Dārta Akmens - VIAA IKAD Karjeras atbalsta nodaļas vadītāja

KAAS SP oficiāli nominēto dalībnieku aizstājēji:

Ilze Kadiķe - Valsts izglītības satura centra (turpmāk - VISC) vecākā referente

Santa Egmiņa – SIVA Profesionālās rehabilitācijas atbalsta nodaļas karjeras konsultante

Ieva Freiborne - Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (turpmāk – LBAS) arodbiedrību darba koordinētāja

Valda Vilcāne – Labklājības ministrija (turpmāk – LM) Darba tirgus politikas departamenta vecākā referente

Uģis Čitskovskis - Rīgas Tehniskās universitātes (turpmāk – RTU) Studiju departamenta direktora vietnieks izglītības jomā

Daiga Udrase – VIAA IKAD Karjeras atbalsta nodaļas vecākā speciāliste

Pieaicināto institūciju pārstāvji:

Zaiga Kriķe – PIKC Rīgas Valsts tehnikums (turpmāk – RVT) izglītība psiholoģe

Ieva Dorila – PIKC RVT audzināšanas nodaļas vadītāja

Jolanta Vjakse – Latvijas Darba devēju konfederācija (turpmāk – LDDK) SAM 8.5.1. projekta vadītāja

Agita Šmitiņa - LU Karjeras centra psiholoģe, karjeras konsultante

Sēdi protokolē – Daiga Udrase VIAA IKAD

Darba kārtības jautājumi:

1. Karjeras atbalsta īstenošana PIKC Rīgas Valsts tehnikumā no reflektanta līdz absolventam. Ziņo PIKC RVT psiholoģe Z. Kriķe un audzināšanas nodaļas vadītāja I. Dorila
  2. Pētījums par studentu aktuālo pieredzi darba un prakses meklēšanā. Ziņo LU Karjeras centra psiholoģe, karjeras konsultante A. Šmitiņa
  3. Karjeras atbalsta pasākumi iesaistītajiem pilotprojektā “Darba vidē balstītas mācības”. Ziņo SAM 8.5.1. projekta vadītāja J. Vjakse
  4. Jaunieša – bezdarbnieka portrets. Ziņo NVA direktora vietniece I. Šteina
-

VIAA IKAD Profesionālo meistarības konkursu nodaļas vadītāja A. Joma atklāj sēdi, iepazīstina sēdes dalībniekus ar darba kārtības jautājumiem un izmaiņām SP dalībnieku sastāvā.

1.jautājums.

Z. Kriķe un I. Dorila (PIKC RVT) - prezentācijā tika sniegtas atbildes un papildinoša informācija par PIKC RVT praksi reflektantu piesaistē, pasākumiem audzēkņu atbiruma samazināšanai, veidiem un pasākumiem, kā veiksmīgāk atrast audzēkņu prakses vietas, kā arī tika akcentēta vajadzība audzēkņu karjeras vadības prasmju pilnveide to nodarbināmības sekmēšanai.

I. Dorila (PIKC RVT) papildus prezentācijai norāda uz vienu no 1.kursa audzēkņu būtiskākajām problēmām, ka daļai jauniešu nepietiekamas pamatzināšanas – matemātikā, latviešu valodā, kā arī tas, ka jaunieši nemāk sabalansēt savas vēlmes un spējas.

U. Citskovskis (RTU) jautā par audzēkņu atbiruma apjomu.

I. Dorila (PIKC RVT) atbild, ka atbirums ir samērā liels, ja uzņem apt. 600 audzēkņus, tad gada laikā no visiem četriem kursiem atbirst apt. 400 (pēc statistikas datiem). Kā cēloņi tiek minēti – nepareiza profesijas izvēle, nepietiekamas zināšanas vispārīzglītojošos priekšmetos, latviešu valodas nezināšana mazākumtautību skolu absolventiem.

I. Kadiķe (VISC) jautā par sadarbības formām ar pamatskolām.

I. Dorila (PIKC RVT) skaidro, ka pamatskolas aicina profesionālās izglītības pārstāvjus pie sevis ciemos, lai stāstītu par profesionālo izglītību. Ar jauniešiem runā par jēdzieniem “karjera”, “atbildība”, kā arī aicina jauniešus izmēģināt izvēlēto profesiju. Jauniešus aicina uz praktisko mācību centru.

I. Juhņēviča (IKVD) norāda, ka PIKC RVT daudz dara, lai audzēkņu būtu motivēti, ka ir daudz pasākumu. Jautā, vai ir izvērtēta pasākumu lietderība un efektivitāte, jo ir tik liels atbirums. Ko vēl vajadzētu darīt, ja ir ierobežoti finanšu, laika un cilvēku resursi?

I. Dorila (PIKC RVT) norāda, ka PIKC RVT ir nepieciešams karjeras konsultants, vēlams arī sociālais pedagogs. Laba iespēja iepazīt citas profesijas ir vasaras nometnes kā arī profesionālo jomu interešu izglītības pulciņi. Respektīvi, radīt iespējas darboties, iemēģināt dažādu nodarbju veidus.

I. Juhņēviča (IKVD) norāda, IKVD no jaunā gada sāks īstenot struktūrfondu projektu par priekšlaicīgi mācības pametušu audzēkņu skaita mazināšanu. Finansējumu piešķirs tiem pasākumiem, kuriem varēs pierādīt efektivitāti.

B. Baškere (IZM) aicina izvērtēt, vai visi PIKC RVT veiktie pasākumi ir efektīvi, vai pamatskolas brauc uz tehnikumu, vai tikai tehnikums viesojās pamatskolās.

I. Dorila (PIKC RVT) skolēni brauc gan pie mums, gan mēs pie viņiem.

V. Ponciusa (SIVA) norāda uz kopīgi izglītības sistēmas problēmu – nauda seko skolēnam, skolas bieži skatās, kas ir izdevīgāk skolai, nevis ko vajag skolēnam.

2.jautājums.

A. Šmitiņa (LU) prezentē pētījumu, kurš tika izstrādāts 2015.gada maijā - jūnijā, sadarbojoties vairākām Latvijas augstskolām. Studentu esošā darba situācija norāda uz to, ka 44% ir praktikanti uzņēmumos un 24% ir nodarbināti daļēja laika darba slodzē, un lielākoties studenti strādā vai praktizējas jomā, kas ir saistīta ar studiju jomu (44%). Statistiskie dati un studentu komentāri liecina, ka studentu darba meklējumu gaitās efektīva izrādās tieši pašu darba meklētāju iniciatīva - piemēram, personīgi vērstoties uzņēmumā, pierādot sevi kā labu praktikantu, kā arī prezentējot sevi radoši un profesionāli, t.skaitā, arī sociālajos tīklos. Savukārt, darba devēji kā efektīvākos darbinieku meklēšanas veidus min darba sludinājuma izvietojumu internetā (45%), CV

datu bāzes caurskatīšanu un kandidātu uzrunāšanu (15%), kā arī informācijas izvietojumu un nodošanu tālāk sociālajos tīklos (10%).

J. Vjakse (LDDK) dalās ar savu pieredzi ar uzņēmējdarbības 3. kursa studentiem, minot, ka studenti spēj sevi novērtēt, bet nevar demonstrēt labas profesionālās zināšanas pamatstudiju jomā, piemēram, nepārzina nodokļu jautājumus, nezina ko dara vecāki un cik viņi pelna. Tāpēc aicina, vairāk skaidrot sabiedrībai (gan skolēniem, skolotājiem u.c.), kā uzņēmējiem nāk nauda, izglītības procesā pievērst lielāku vērību jauniešu finanšu pratības spēju pilnveidei.

I. Kadiķe (VISC) jautā, ar kādām metodēm tika vākti pētījuma dati.

A. Šmitiņa (LU) Pētījumā tika izmantota elektroniskā aptauja. Norāda, ka pētījuma apraksts būs pieejams arī "Karjeras ziņās".

3.jautājums.

J. Vjakse (LDDK) informē, ka darba devējiem trūkst 30000 profesionāli izglītotu cilvēku. Kā arī norāda, ka 2014./2015. gadā aizbraukuši 7100 jaunieši uz ārzemēm.

Viens no iemesliem ir tradicionālajā, teorijā balstītajā izglītības sistēmā izglītoju jauniešu nespēja tūlīt, nekavējoties iekļauties darba tirgū un sākt strādāt ar pilnu jaudu. Darba devējiem jāpatērē papildu laiks un resursi viņu praktiskajai izglītošanai, un tādēļ, racionāli izvērtējot investīcijas un ieguvumus, bieži izdevīgāk ir rast citu risinājumu nepieciešamo darbinieku piesaistei, nevis pieņemt darbā tikko skolu beigušo jauniešus bez vajadzīgajām iemaņām. Šo problēmu darba vidē balstītā izglītība risina, gan dodot iespēju jauniešiem apgūt praktiskās iemaņas savā profesijā, gan darba devējiem – darba procesā, nebalstoties vien uz darba intervijas laikā gūtu izjūtu, bet gan ikdienas novērojumiem, novērtēt potenciālos darbiniekus un izvēlēties no tiem sev piemērotākos pastāvīgam darbam.

Noslēgumā runātāja uzsver, ka mums visiem kopā vajadzētu jauniešiem ieaudzināt sapratni par to, ka atbildību par savas karjeras izveidi ir jāuzņemas ikvienam pašam.

A. Joma (VIAA IKAD) pasakās runātājiem par saturīgām prezentācijām, izsaka savas bažas par to, ka sabiedrībā bieži vien tiek pārspēlēta uzmanība pievērsta skolēnu tiesībām, bet netiek pietiekoši akcentēta atbildība par pienākumiem, kas reizēm ir iemesls necieņai gan pret skolotāju, gan arī darba devēju. Norāda uz VIAA projekta SAM 8.3.5. mērķi – tuvināt skolu darba tirgum, atzīmējot, kā arī darba vidē balstītas mācības ir labs atspēriena punkts jauniešiem – pašiem pamēģināt un saprast vai tas ir tas, ko vēlas un ko spēj apgūt.

J. Vjakse (LDDK) vēl piebilst, ka būtu jāņem vērā tas, ka Latvija tomēr ir divkopienu valsts – krieviski runājošie bieži vien nelasa/ nesaprot latviski, kas viņiem rada papildus grūtības iekļauties darba tirgū.

4.jautājums.

I. Šteina (NVA) Jauniešu bezdarba tendences norāda uz to, ka bezdarba līmenis pēdējos gados procentos lēnām kritas, bet vēl straujāk absolūtos skaitļos. Kā apstiprinošu faktu var minēt, ka šajā mācību gadā izglītības iestādi beigušo jauniešu – bezdarbnieku skaits ir pavisam neliels ~ 6%. NVA turpina sniegt atbalstu un pakalpojumus, lai mazinātu jauniešu - bezdarbnieku skaitu (t.sk. Jauniešu garantija, konsultācijas, vasaras nodarbinātība, u.c.).

I. Freiborne (LBAS) jautā par Jauniešu garantijas iespaidu uz jauniešu - bezdarbnieku skaitu.

I. Dorila (PIKC RVT) norāda, ka ir viena no izglītības iestrādēm, kas īsteno Jauniešu garantijas projektu un saka, ka ir veiksmes stāsti, kad jauniešis pabeidz īso Jauniešu garantijas apmācību un iegūst pilnu izglītību.

I. Šteina (NVA) norāda, ka NVA strikti seko līdzī Jauniešu garantiju programmu beidzēju gaitām. Pieredze rāda, ka rezultāti nav slikti. Ilgākais bezdarba periods šiem jauniešiem ir līdz 4 mēnešiem.

A. Joma (VIAA IKAD) jautā, cik kvalificētu karjeras konsultantu strādā NVA.

I. Šteina (NVA) atbild, ka īsti nevarēs uzreiz šādus datus sniegt, bet konsultācijas ir gan īslaicīgās, gan arī atkārtotas.

B. Baškere (IZM) jautā, vai ir pētīts, kāpēc vislielākais bezdarba procents ir cilvēkiem ar profesionālo izglītību.

I. Šteina (NVA) nevar nosaukt vienu iemeslu, tie varētu būt vairāki. Iesaka papētīt datus Excel tabulā, kas tiks izsūtīta visiem KAAS SP sēdes dalībniekiem.

B. Baškere (IZM) secina, ka viens no iemesliem varētu būt, 90.gados profesionālā izglītība bija nepievilcīga.

J. Vjakse (LDDK) norāda uz vidi, kur runā latviski un tajā ir grūti integrēties krievvalodīgajiem.

I. Šteina (NVA) skaidro, ka jaunieši var izvēlēties valodas kursus, arī latviešu valodas kursus.

A. Joma (VIAA IKAD) pasākās visiem dalībniekiem, runātājiem. Ieskie turpmāko darbības virzienu – darboties kopā, palīdzēt jauniešiem varam visi, bet karjeras jautājumos var tikai karjeras konsultants.

D. Akmens (VIAA IKAD) informē par 8.3.5.SAM projekta progresu un to, ka nedēļā no 19. decembra tiks organizēti informatīvie semināri pašvaldību pārstāvjiem pirms sadarbības līgumu noslēgšanas, bet janvārī informatīvie semināri jau pedagogiem karjeras konsultantiem un pašvaldības projektu vadītājiem.

KOPSAVILKUMS.

1. PIKC Rīgas Valsts tehnikuma vadība izprot karjeras atbalsta pasākumu lomu audzēkņu atbiruma samazināšanai, organizē daudzus pasākumus audzēkņiem, iesaistot visu pedagoģisko kolektīvu, taču tehnikumā trūkst profesionāli sagatavota pedagoga karjeras konsultanta, kurš šo darbu koordinētu un vadītu.
2. LU pētījums ir nozīmīgs tādā ziņā, ka tas pēta studentu darba meklēšanas prasmes, kas ir viena no karjeras vadības prasmēm, problēmas to apguvei un pilnveidei. Pētījuma rezultātus vajadzētu izplatīt darba devēju vidū, jo pētījuma rezultāti norāda arī uz darba devēju atbalstu/nevēlēšanos/nepasmi palīdzēt studentiem prakses vai darba meklētājiem pilnveidot savas darba meklēšanas prasmes.
3. Darba vidē balstītas mācības ir jāpieņem kā viens no profesionālās izglītības ieguves veidiem, jo tas ļauj jauniešiem ātrāk iesaistīties darba tirgū un veiksmīgāk veidot savu profesionālo karjeru. Tuvākajos gados būtu uzmanīgi jāvēro tās rezultāti un tikai pēc tam varētu izdarīt secinājumus par šīs mācību formas plašāku pielietojšanu kā profesionālās izglītības ieguves veidu, tajā pašā laikā zināmās nozarēs saglabājot arī citus, t.sk., tradicionālos profesionālās izglītības ieguves veidus.

VIAA IKAD Profesionālo meistarības konkursu nodaļas vadītāja

A. Joma

Protokolēja:

D.Udrase